

Rola parków nie tylko miejskich

Park jest zasobem publicznym, zapewnia ludziom wytchnienie, posiada własną wartość kulturową i historyczną. Park od zawsze głównie służy wypoczynkowi i rekreacji.

Pierwsze parki pojawiły się w XVII wieku, gdzie w miastach niemieckich i francuskich zaczęto tworzyć promenady (miejsca do spacerów) dostępne dla ludności, które to tereny już w następnym wieku stały się nieodłącznym elementem każdego większego założenia miejskiego. Nie było wcześniej terenów przypominających dzisiejsze parki, dopiero po rewolucji francuskiej zaczęto udostępniać ogrody prywatne na potrzeby publiczności. Ogrody, będące dotąd własnością kościoła i arystokracji udostępniano publiczności i często zamieniano je na przestrzeń publiczną. W Polsce w 1729 roku udostępniono publiczności Ogród Saski w Warszawie, a w 1768 Ogród Krasińskich w Warszawie. Najstarszym parkiem miejskim w Polsce jest Park Miejski w Kaliszu, założony w 1798 roku.

Jednak koncepcja współczesnego parku publicznego narodziła się w Wielkiej Brytanii w XIX w., a za jej twórcę uchodzi John Claudius Loudon. Istotą parku publicznego miało stać się świeże powietrze i wypełniona zielenią przestrzeń, dostępna w granicach szybko rozrastającego się, nowoczesnego miasta. Ideą takiego założenia były coraz bardziej narastające problemy związane z rozwojem urbanistycznym i utrzymaniem higieny szczególnie w dużych aglomeracjach miejskich. Przez większość czasu w historii miasta nie były wystarczająco duże, aby uzasadnić istnienie dużych parków publicznych i tak naprawdę nie było na nie zapotrzebowania. W XIX wieku, nadeszła rewolucja przemysłowa i populacja miejska gwałtownie wzrosła, a miasta stały się przeludnione i niezdrowe. I tak parki miejskie nie były już tylko kwestią wypoczynku, rozrywki i estetyki. Obecność parków stała się pilną koniecznością dla zdrowia publicznego, zwłaszcza ludzi pracujących, a sposób tworzenia parków stał się nowym wyzwaniem dla projektowania urbanistycznego.

W XVIII wieku w Stanach Zjednoczonych ówczesny park miejski był dedykowany głównie klasom wyższym. Miały one być namiastką, sielskiego wiejskiego życia, niegdyś odbieranego jako prestiżowego. Dopiero po upływie dekad na całym świecie uzmysłowiono sobie, że park jest idealnym miejscem dla spotkań różnych klas, może się stać galerią sztuki, siłownią „pod chmurką”. W parkach zaczęły się pojawiać pierwsze place zabaw i mała architektura itp. Park publiczny miał propagować kulturę, poszanowanie dla piękna przyrody, a także miał edukować w zakresie przyrody. Nieodłącznymi elementami parków stały się ogrody botaniczne, muszle koncertowe, restauracje, oczka wodne i kanały. Publiczna natura tych założeń miała przejawiać się także w licznych miejscach wypoczynku, takich jak ławki, fontanny, rozległe połacie trawników służące zarówno odpoczynkowi, jak aktywnemu uprawianiu sportów.

Każdy park spełnia bardzo ważną rolę w życiu mieszkańców. Należące do samorządów parki są pielęgnowane przez cały rok, a efekty pielęgnacji są tego warte. Publiczne tereny zielone często stanowią spokojną oazę, w których mieszkańcy mogą bezpiecznie i aktywnie spędzić czas. W parkach znajdziemy nie tylko drzewa, parki łączą piękno natury z wartościami edukacyjnymi. W takich miejscach można spotkać np. ciekawe urządzenia tłumaczące np. zjawiska meteorologiczne. Oprócz tego istnieją też dzikie parki, gdzie ingerencją człowieka

ograniczono do niezbędnego minimum. Ostatnio modne w miastach stają się tereny zielone o niewielkiej przestrzeni zwane parkami kieszonkowymi. Na co dzień w parkach można spotkać biegaczy i rowerzystów, młodszych, pragnących zabawy, jak i starszych, poszukujących wypoczynku. Niezależnie od pory roku warto odwiedzać te miejsca, ponieważ spacer w otoczeniu przyrody daje ogromne korzyści dla zdrowia, zarówno fizycznego, jak i psychicznego.

Parki są obecnie nie mniej ważne niż dwieście, trzysta lat temu. Wiemy już, że populacja ludności będzie nadal rosła, przybędzie samochodów, dróg itp., a zapotrzebowanie na tereny zielone szczególnie w miastach będzie się tylko zwiększało. Nie chodzi tylko o ulice wysadzone drzewami, miejskie skwerki, postawione donice z kwiatami na ulicach ale o obszary pozbawione budynków i w całości poświęcone naturze – właśnie parki.

Joanna Przeworska-Erazmus

Źródło:

E. Barlow Rogers, *Landscape Design. A Cultural and Architectural History*, New York, 2001